ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

פורים, ה׳תשכ״ח

חלק א — יוצא לאור לש״פ יתרו, יום ההילולא כ״ב שבט, ה׳תשע״ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פאַרקווייַ ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלש לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ״ק אדמו״ר הזקן

בס״ד.

פתח דבר

לקראת ש״פ יתרו, יום ההילולא כ״ב שבט הבעל״ט — הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות פורים ה׳תשכ״ח, הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י״ל אי״ה בשבועת הבאים).

*

בתור הוספה — כמה מכתבים (תדפיס מכרכי ״אגרות־קודש״, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה״ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד ״הקיצו ורננו גו׳״, ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, ״תורה חדשה מאתי תצא״.

ועד הנחות בלה״ק

ח״י שבט, ה׳תשע״ג
מאתיים שנה להסתלקות־הילולא של כ״ק אדמו״ר הזקן
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2013 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5773 • 2013

Printed in the United States of America

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „**ועד הנחות בלה״ק**״
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס״ד. שיחת חג הפורים, ה׳תשכ״ח.

בלתי מוגה

א. בכל ימי ועניני שמחה (שהרי אצל בנ״י ישנם כמה סוגים של שמחה), ישנה הנקודה המשותפת ששוה בכולם, וישנו גם הענין המיוחד שבכל אחד מהם שחלוק מזולתו.

וכיון שהמקור לכל ענין של שמחה — אם זוהי שמחה אמיתית — הוא בתורה, שהיא מלשון הוראה[1], שמורה את כל הענינים שצריכים להיות בהנהגתו של יהודי, מהרגע הראשון שבא לעולם עד לרגע האחרון של המאה ועשרים שנה (וגם לאח״ז, כדברי המשנה במסכת אבות[2] בפירוש הכתוב[3] ״בהתהלכך תנחה אותך וגו״: ״והקיצות היא תשיחך — לעולם הבא״, בתחיית המתים[4]), הרי מובן, שגם בנוגע לימי שמחה, למדים מהתורה במה משתווים ימי השמחה זל״ז, ובמה חלוקים הם זמ״ז.

ב. והנה, בטבע האדם — וכן מוכח בכ״מ בתורה — שבהיותו בשמחה, הרי זה מתבטא בכמה ענינים, הן בדיבור, והן — כאשר השמחה היא גדולה יותר — בשירה ובזמרה, ועד שנמשך גם בריקוד ברגלים, והיינו, שאע״פ שהרגל הוא החלק היותר תחתון שבגוף, לא רק במקום, אלא גם במעלה וחשיבות, הרי מ״מ רואים שכאשר השמחה היא גדולה ביותר, אזי חודרת (לא רק את הראש והלב, אלא גם) את כל חלקי הגוף, עד לחלק היותר תחתון — הרגל והעקב שברגל, ואדרבה, בשעת הריקוד, נוטל העקב שברגל חלק הכי גדול.

ובנוגע לענין השירה (כאמור, שבה מתבטא ענין השמחה) — הנה מצד הענין המשותף שישנו בכל ימי שמחה, ישנם שירות שהן משותפות לכל ימי שמחה, אבל יש גם שירה מיוחדת לכל יום שמחה בפני עצמו.

וע״ד שמצינו ש״שירת הים״ שייכת במיוחד לשביעי של פסח (ולכללות הענין דיצי״מ), ועד״ז ישנם במנהגם של ישראל ניגונים מיוחדים לכל ענין בכלל ולכל ענין של שמחה ושמחה בפרט.

ומזה מובן גם בנוגע לפורים, שאע״פ שיש בו מקום לשירי שמחה בכלל, הנה מן הנכון והראוי שיהי׳ ניגון המיוחד בפרט לימי הפורים — ע״ד

---

1) ראה רד״ק לתהלים יט, ח. גו״א ר״פ בראשית (בשם הרד״ק). זח״ג נג, ב.
2) פ״ו מ״ט.
3) משלי ו, כב.
4) ראה גם אג״ק אדמו״ר מוהריי״צ ח״ב ע׳ תקמז (נעתק ב״היום יום״ יג מנחם אב).

שיש אצל חסידים הניגון "פדה בשלום" הקשור עם י"ט כסלו, ועד"ז ניגונים הקשורים עם "הקפות", ועד"ז ניגונים הקשורים עם חג הפסח, וכיו"ב[5].

ג. אמנם, בשביל זה צריכים מישהו שמחבר ניגונים, והרי אין זה ה"אומנות" שלי... ובכן, חיפשתי בתורה, אולי אוכל למצוא מן המוכן ניגון הקשור עם פורים, ואכן — בלי יגיעה יתירה — מצאתי:

במסכת מגילה[6], בביאור הפסוק שבו נתפרש מה שפעל פורים אצל כל בנ"י — "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"[7], איתא: "שמחה זה יום טוב, שנאמר[8] ושמחת בחגך".

ומזה מובן, שהניגון "ושמחת בחגך" יש לו שייכות מיוחדת לפורים.

ד. אך לכאורה אינו מובן: "ושמחת בחגך" נאמר בתורה בהמשך לג' הימים טובים והרגלים, חג המצות, חג השבועות וחג הסוכות?

והביאור בזה[9] — מבאר אדמו"ר מהר"ש במאמרו הידוע משנת תרכ"ו[10], ע"פ המבואר במדרז"ל[11] שלעתיד לבוא (כפי שמפרש הרמב"ם[12]: "לימות המשיח") יתבטלו כל המועדים, חוץ מימי הפורים, שישארו בקיום בתמידות, כמ"ש[13] "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם", ולכן, "עם כי הביא קרא דושמחת בחגך שזהו על כל הג' מועדים, עכ"ז, מאחר שכולם יתבטלו לע"ל ולא ישאר רק פורים .. א"כ קאי על פורים".

וכיון שכבר ישנו ניגון שנתחבר על התיבות "ושמחת בחגך", הנה עד שיחברו ניגון מיוחד לימי הפורים, יהי' זה "ושמחת בחגך" (המובא בגמרא בענין "ליהודים היתה אורה ושמחה גו'"), עם הניגון על תיבות אלו.

והתחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן: "ושמחת בחגך והיית אך שמח".

* * *

ה. לכאורה אינו מובן מה שכוללים פורים ב"ושמחת בחגך" — איזה מקום יש לזה בהלכה:

הסימן הראשון, לכאורה, ליום טוב ("חגך") הוא — הענין דאיסור מלאכה; ואילו בנוגע לפורים — מסופר בארוכה בגמרא במסכת

---

5) ראה גם תו"מ חי"ט ס"ע 82 ואילך. וש"נ.
6) מגילה טז, ב.
7) אסתר ח, טז.
8) פ' ראה טז, יד.
9) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 189 הערה 8.
10) ד"ה ליהודים היתה אורה גו' — סה"מ תרכ"ו ע' כט ואילך.
11) מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש משלי רמז תתקמד. וראה ירושלמי תענית פ"ב הי"ב. מגילה פ"א ה"ה.
12) הל' מגילה בסופן. וראה גם לקמן ס"ו.
13) אסתר ט, כח.

מגילה[14], שמרדכי רצה לקבוע את פורים ליו"ט שאסור במלאכה, אבל בפועל, "הספד ותענית קבילו עלייהו, מלאכה לא קבילו עלייהו, דמעיקרא כתיב[15] שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב[16] לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואילו יום טוב לא כתיב".

ובכן: התחלתי לחפש מקור בהלכה שגם פורים הוא "יום טוב" (ולא כמו ה"ווערטל" הידוע על היפך הענין[17]), עד שמצאתי זאת בב' הלכות, הן באורח חיים והן ביורה דעה:

באורח חיים — הלכות תענית[18]: "מי שנדר להתענות סך ימים ואמר חוץ מי"ט, אין חנוכה ופורים בכלל, ואם אמר שדעתו הי' עליהם, הולכים אחריו".

וביורה דעה — בהלכות נדרים[19]: "קבלת תענית אינו דוחה לא שבת ויום טוב וראש חודש ולא חנוכה ופורים".

וכל זה — בנוגע ללשון בני אדם; וכן הוא גם מצד לשון תורה (כאמור לעיל (ס"א) שזהו בתוקף יותר) — שהרי מלשון רבותינו ז"ל[11] ש"כל המועדים בטלים חוץ מפורים", מוכח, שגם פורים הוא בכלל ה"מועדים" (אלא שחלוק מהם, שלא יבטל לעולם).

ונמצא, שהן בלשון בני אדם והן בלשון חכמים, חכמי התורה — הנה פורים (וחנוכה) הוא בכלל "מועדים" ו"ימים טובים".

ו. וכל זה — בנוגע להשייכות של פורים לכל שאר הימים טובים, והרי בטבע בני אדם, יש מקום לומר, שכאשר ישנו דבר שכבר רגיל בו (וכמו ניגון שרגיל בו), אזי השמחה היא גדולה יותר; ונוסף לזה, ישנו גם עילוי וחידוש בפורים לגבי שאר המועדים, וכפי שרואים בפועל, שדוקא ענין החידוש (כמו ניגון חדש) מעורר שמחה גדולה יותר.

וענין זה מבואר בדברי הרמב"ם בסיום הלכות מגילה:

ובהקדמה — שאע"פ שכללות ענינו של הרמב"ם בספר יד החזקה הוא פסקי־דינים (כמ"ש בהקדמתו), הרי בכמה מקומות מביא גם טעמי ההלכות, כאשר הדבר מוסיף בקיום המצוה וההלכה או בהשמירה מהלעו"ז.

ועד"ז בנוגע להלכות מגילה, שבסיומם מוסיף הרמב"ם: "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח, חוץ ממגילת אסתר, והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה

14) ה, ב.
15) שם ט, יט.
16) שם, כב.
17) ראה סיפורי חסידים (לרש"י זעווין) מועדים — פורים (סיפור טו (279)).
18) סתק"ע ס"א.
19) סרט"ו ס"ג.

שאינן בטלין לעולם. ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר[20] כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר[13] וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם".

והענין בזה — שזהו טעם שנוגע לענין המגילה ולענין השמחה שבפורים:

אע"פ שבמגילה אין שם משבעה השמות שאינם נמחקים[21], ומצד זה יכולים להקל ח"ו בנוגע לקדושת המגילה — הרי אדרבה, בפרט אחד יש במגילה קדושה יתירה מכל ספרי הנביאים וכל הכתובים, ש"עתידין ליבטל לימות המשיח" [כפי שיתפרש הענין ש"יבטלו" — אם בנוגע לקריאה או בנוגע לשאר הענינים[22]], ואילו מגילת אסתר תישאר בקיומה ללא שינויים.

ומזה באה גם ההבנה וההשגה בהטעם שדוקא שמחת פורים צריכה להיות גדולה יותר משמחת כל הימים טובים:

לכאורה יש מעלה בהשמחה של יציאת מצרים — להיותה הגאולה הראשונה, שהיתה גאולת כל ישראל, ובאופן שלאחרי היציאה ממצרים נעשו בני־חורין לגמרי; משא"כ בפורים, הרי אפילו לאחרי הגאולה, "אכתי עבדי אחשורוש אנן"[23].

ואעפ"כ, הנה בנוגע לשמחת יום טוב, כולל גם היו"ט של חג הפסח, שזוהי השמחה על יצי"מ — ישנו פסק הרמב"ם[24] והשו"ע[25] ועד לשו"ע רבינו הזקן בהלכות יו"ט שלו[25], שב"ד היו שולחים שוטרים לשמור שהשמחה לא תפרוץ גבולות כו'; ואילו שמחת פורים היא דוקא להיפך — "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע"[26], היינו, שיוצא מגדר של ידיעה, והרי כל מדידה והגבלה קשורה עם ידיעה, שכן, בהיותו במצב ש"לא ידע", אי אפשר לצפות ממנו שיגביל את עצמו, וגם אם יראה שוטר של ב"ד, לא יתפעל ממנו... שהרי הגמרא[26] אומרת שאינו מתפעל לא מ"ארור המן" ולא מ"ברוך מרדכי", ודוקא באופן כזה נערכת שמחת פורים.

אך הענין הוא — שזהו לפי ששמחת פורים היא ללא שינויים; כפי שהי' במעמד ומצב ד"אכתי עבדי אחשורוש אנן", וכפי שהי' לאח"ז, כשנפטרו מאחשורוש, ובית שני הי' בתקפו (לאחרי שבטלה ה"שטנה" שבימי אחשורוש[27]), וכן לאח"ז, בימי הגלות שלאחרי חורבן בית שני,

---

20) ישעי' סה, טז.
21)
22) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 190. וש"נ.
23) מגילה יד, א. וש"נ.
24) הל' יו"ט פ"ו הכ"א.
25) או"ח סוסתקכ"ט.
26) מגילה ז, ב.
27) שם יא, א ובפרש"י.

וכפי שיהי' לאח"ז, בימות המשיח — הרי זה באופן ש"זכרם לא יסוף מזרעם", במשך כל הזמן, ללא שינויים.

משא"כ בשאר המועדים יש שינויים — כפי שמצינו בגמרא[28] בנוגע להזכרת יצי"מ לימות המשיח, "שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל לו" (לא כמו עכשיו שיצי"מ הוא עיקר).

ומובן, שענין ששייך בו שינויים, הנה אפילו לפני שחל השינוי, אינו באותו תוקף כמו ענין שאינו בגדר שינוי לגמרי.

ז. וזוהי מעלת שמחת פורים, שהיא למעלה משינויים, שלכן, תופסת גם את האדם ב"מקום" שאינו שייך לגדר של שינוי — כמשנ"ת במאמרי יום ההילולא[29] שזוהי הבחי' הקשורה עם "נצח ישראל"[30], שזהו ענין מדת הנצחון, שמצדה מבזבזים את כל האוצרות שאצר הוא ואבותיו וכו', כיון שזהו למעלה מכל חשבון ולמעלה מכל שינוי.

ולכן, אפילו כשנמצאים עדיין בגלות, ובגלות עמוקה יותר מאשר בזמן ש"עבדי אחשורוש אנן", בחושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא — גם אז השמחה היא באופן ד"עד דלא ידע", ע"ד שהיתה בימי הפורים הראשונים, וע"ד שתהי' בימי הפורים לימות המשיח, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בקרוב ממש.

ואז נקיים את הפס"ד ש"ימי הפורים לא יבטלו .. וזכרם לא יסוף מזרעם", ובאופן ד"עד דלא ידע", ע"י "לבסומי", כפירוש רש"י[26]: "ביין", הן יינה של תורה, שהרי אז תהי' תורתו של משיח, רזי תורה, שזהו יינה של תורה, והן ביין כפשוטו, למטה מעשרה טפחים,

ויהי' שלימות הענין ד"אורה ושמחה וששון ויקר".

* * *

ח. ע"פ האמור יש לבאר בדרך אפשר הטעם שבנוגע לפורים יש ספק אם הוא נכלל בימים טובים ומועדים, כאמור לעיל (ס"ה) שצריך לברר אם היתה דעתו לכלול גם פורים אם לאו, משא"כ בנוגע לפסח ושבועות וסוכות אין ספק בדבר — שזהו מהא טעמא גופא: כיון שפורים קשור עם הענין ד"לא ידע", לכן לא שייך לומר דבר ברור אם הוא נכלל במועדים.

וכיון שכן הוא בפורים, הרי זה גורר אחריו גם את חנוכה, אע"פ שבו אין הענין ד"עד דלא ידע" — כיון שחנוכה ופורים קשורים זב"ז

---

28) ברכות יב, סע"ב.

29) המשך באתי לגני תש"י פי"א (סה"מ תש"י ע' 131 ואילך).

30) שמואל־א טו, כט.

("גייען צוזאַמען")[31], להיותם שני הימים טובים שניתוספו לאחרי שניתנו חמשה חומשי תורה (שלכן מצינו[32] שמדגישים במיוחד "מקרא מגילה" בנוגע לענינים ש"הראהו הקב"ה למשה" במעמד הר סיני).

ט. ועפ"ז יובן גם דבר פלא שמצינו בהכנות לפורים, שלא מצינו דוגמתו בשאר ענינים[33]:

בנוגע לביטול גזירת המן — שבגלל זה הוא היו"ט דפורים — מסופר במגילה שאסתר אמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים גו' וצומו עלי גו' שלשת ימים"[34], ועי"ז הצליחה כו', כהמשך הסיפור במגילה.

והנה, אף שכללות ענין התענית משתווה לכל התעניות שבתורה, כפי שמצינו בכמה מקומות הן בתורה הן בנביאים והן בכתובים, הרי ישנו ענין מיוחד שמצינו בתענית זה ("וצומו עלי גו' שלשת ימים") שלא מצינו דוגמתו בשאר תעניות — כמסופר במדרשי חז"ל[35] שהתענו לא רק אנשים ונשים המחוייבים במצוות, אלא גם טף, ובלשון המדרש: תינוקות.

ובהקדמה — שהתענית של התינוקות לא הי' כדי לחנכם במצוות, שהרי ענין החינוך בנוגע לתענית מתחיל לאחרי זמן החינוך ללימוד התורה וקיום המצוות, שהתחלתו מגיל שש ושבע[36], ואילו החינוך לתענית, מצד בריאות הגוף, מתחיל לאחרי כן, וגם אז — רק תענית לשעות[37], ואילו כאן התענו התינוקות "שלשת ימים", ועד שהתענית סיכנה את חייהם (כמסופר במדרש[35]), וכפי שאומרים גם בסליחות של תענית אסתר: "רבץ תינוקות לפניו ימים שלשה צמאים כו'", ומזה מובן, שלא הי' זה ענין של חינוך, אלא תענית לשם תענית.

ואדרבה — מסופר במדרש שעיקר הפעולה לבטל את הגזירה היתה ע"י "קול .. גדיים", קולם של קטני ישראל שהתענו כו'.

וא"כ, אי אפשר לומר שהתענית הי' ענין של חינוך — הן מצד ההלכה שבדבר, שהרי ישנו כלל שענין החינוך לא יכול לפגוע בבריאות המחונך, והן מצד התוצאות שנפעלו ע"י התענית, שלא יתכן שענין שבא לשם חינוך בלבד, פעל יותר מאשר גוף הדבר.

ומה גם שיש להסתפק אם שייך גדר החינוך בענין חד־פעמי, כמו הענין ד"צומו עלי גו' שלשת ימים": כל ענין החינוך הוא — שכאשר

---

31) ראה גם התוועדויות תש"נ ח"ב ע' 43 ובהערה 2 שם. ועוד.
32) מגילה יט, ב.
33) ראה גם מכתב שושן פורים שנה זו (אג"ק חכ"ה ע' קיג).
34) אסתר ד, טז.
35) אסת"ר ספ"ט.
36) ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך חנוך ס"ג (ע' קסח). וש"נ.
37) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרט"ז ס"ה. וש"נ.

יגדל לא יהי' אצלו דבר חדש, כיון שכבר הורגל והתחנך לקיימו. ומזה מובן, שחינוך שייך דוקא בענין שיהי' מחוייב בו כשיגדל. ואילו התענית של אסתר, "וצומו עלי גו' שלשת ימים", אינו באופן שכאשר יגדל יצטרך להתענות, שהרי "תענית אסתר" דעתה אינו אלא לזכרון בעלמא (אפילו להדעה שהוא קשור עם התענית הנ"ל), שהרי התענית הנ"ל הי' בערב פסח ופסח[38]. וזוהי הוכחה נוספת שהתענית של קטני ישראל היתה בגלל שהכוונה ב"לך כנוס את כל היהודים" היתה גם לקטנים.

[לכאורה אפשר לבאר בפשטות, שזהו בגלל שהגזירה היתה על אנשים נשים וטף, ולכן התענו גם הטף. אבל, גם ביצי"מ היתה הגאולה גם בנוגע לטף, שהרי גם הם היו במצרים, ואדרבה: קושי השעבוד התבטא בכך שהשקיעו תינוקות בבנין[39]. ועד"ז בכמה ענינים ששייכים לאנשים נשים וטף].

י. והביאור בזה — ע"פ האמור שענינו של פורים הוא "עד דלא ידע":

גם מה שנדרש בפורים אצל גדול בישראל, לאחרי בר־מצוה — אין זה מצד הידיעה והשכל שבו, אלא דוקא מצד הענין ד"עד דלא ידע" שבו, שזהו ענין המס"נ שהיתה אצל אנשים נשים וטף (כדברי רבינו הזקן[40]), והיינו, שגם אצל אנשים לא הי' זה מצד השכל, אלא באופן שדוקא מצד ה"לא ידע" שבו יהי' קשור עם הקב"ה.

ולכן, כאשר אסתר רצתה לפעול זאת באמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים וגו'" — הרי זה בנוגע לאנשים נשים וטף, כי, גם אצל אנשים הי' דרוש ענין ה"טף" והקטנות שבהם, אבל, לא קטנות שלמטה מהשכל, אלא קטנות השכל לגבי ענין שלמעלה ממנו — ענין המס"נ, שעי"ז מתמסר לגמרי להקב"ה, ואינו מתפעל מהמלך אחשורוש שמולך בכיפה[27], מהמן שיושב ראשונה במלכות, ומכל ה"מאה ועשרים ושבע מדינה"[41] שכולם עומדים נגדו.

יא. וזהו גם מה שבהתחלת סיפור המגילה נאמר[42] "איש יהודי הי' בשושן הבירה ושמו מרדכי" — שבהמשך לזה באה מציאותה של "אסתר בת דודו", שהמגילה נקראת על שמה — כפי שמסביר בעל היערות דבש[43] דיוק הכתוב, שזהו החידוש של מרדכי, שב"בשושן הבירה" הי' "איש יהודי":

---

38) ראה השקו"ט בזה — אג"ק חכ"ו ס"ע שמח ואילך, בהערות. וש"נ.

39) סנהדרין קיא, א. וראה בהנסמן בתו"ש עה"פ שמות ב, כד (אות קצה).

40) תו"א מג"א צא, ב. צז, א. צט, ב.

41) אסתר א, א.

42) שם ב, ה.

43) ח"ב דרוש ב' (סד"ה וכן יליף ואילך — בדפוס ווארשא, צב, ב ואילך).

ישנו מי שהוא יהודי בהיותו לעצמו, וכן בהיותו בבית־הכנסת ובבית־המדרש, וגם לאח"ז כשיושב במשרד ובא אליו "משולח" בעל זקן לבן ארוך, לובש "יאַרמולקע" על ראשו, שהרי הוא יהודי; אבל בבואו ל"שושן הבירה" — שומעים רק אודות מרדכי, אבל לא שומעים שהוא "יהודי"...

אך על זה מספרת המגילה: כיצד יכולים להנצל מהגזירות של שושן הבירה, להתמודד עם שושן הבירה, ועד שיוכל להיות שם ה"משנה למלך" — צריכה להיות ההתחלה באופן ש"איש יהודי הי' בשושן הבירה"!

העובדה שהוא יהודי בהיותו לעצמו, בבית־הכנסת ובבית־המדרש — הרי זה דבר המובן בפשטות, ומאי קמ"ל; החידוש הוא — שגם בלכתו בשושן הבירה ראו שהולך "יהודי"!... ורק לאחרי כן התחילו לשאול, ונתברר ש"שמו מרדכי", בנו ונכדו של פלוני, אבל הדבר הראשון שהי' נראה לעינים הוא — היותו "יהודי"!

לכאורה: למה אתה צריך "לנקר את העינים"?! בשושן הבירה צריכים להיות הציצית תלויים מבחוץ?! — די בכך שתעשה זאת בהיותך בביתך, בבית־הכנסת, ובלכתך בשכונה שבה דרים בנ"י.

ומביאים גם ראי' לדבר — שבהלכות הקשורות עם ענינים של היפך השמחה, יש סברא שכאשר הולכים בשכונת העכו"ם, מותר ללבוש נעליים[44]. וא"כ, יש ראי' מן התורה שמותר להיות "יהודי באהליך", אבל כשיוצא בין הגוים אינו חייב "לנקר את העינים".

ועל זה אומרים לו: לא זהו הסדר! כשמדובר אודות מעמד ומצב של חורבן — הרי זה ענין בפני עצמו; אבל כאשר מדובר אודות עמידת וקיום כבשה אחת בין שבעים זאבים (אריות)[45], הנה לאחרי שמסופר בהתחלת המגילה אודות שושן הבירה, מי הוא הקיסר שהי' מולך בכיפה[27], ומי הם השרים כו', כמו "ממוכן זה המן"[46], שהי' קופץ בראש, והי' גדול כ"כ עד שהעביר גם את המלכה — ממשיכה המגילה לספר מיהו העומד נגד זה וכיצד יש ביכלתו לעשות זאת: "איש יהודי הי'", והיכן — "בשושן הבירה"!

וכל זה בא בהמשך אחד: כאשר הולכים ע"פ חשבון — אזי מחשב ונזהר כו', בחדרו — תולים הציציות מבחוץ, ואילו בלכתו בשושן

---

44) שו"ע או"ח סתקנ"ד (הלכות תשעה באב) סי"ז.

45) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. וראה פסיקתא רבתי פ"ט. וראה גם שיחת פורים תשכ"ה סכ"ב (תו"מ חמ"ג ע' 37). וש"נ.

46) מגילה יב, ב.

הבירה — מחבא אותם וכו' וכו'; אבל כשיש צורך לבטל גזירה על אנשים נשים וטף — הרי זה דוקא ע"י "לך כנוס את כל היהודים", "מנער ועד זקן טף ונשים", וכולם "ביום אחד"[47], באותו יום ובאותו מעמד ומצב, וההתחלה בזה, ומי הוא זה שמנהיג את כל הענין, ומביא לידי ביטול הגזירה ע"י "כנוס את כל היהודים" — "איש יהודי הי' בשושן הבירה".

יב. וזהו גם מ"ש בסיום המגילה "כי מרדכי היהודי משנה למלך גו'":

לכאורה: מדוע צריכים ליתן סימן על "מרדכי היהודי" — בכל המגילה נזכר רק מרדכי אחד ויחידי, וכבר נאמר כמ"פ שזהו "מרדכי היהודי", וא"כ, מהו הצורך לחזור ולהדגיש "מרדכי היהודי" כשמגיעים לפסוק האחרון במגילה (ומה גם שבו מדובר לכאורה אודות ענין צדדי, כיצד קבע אחשורוש את הנהגת המדינה לאח"ז); וכי אם לא הי' כתוב "היהודי", לא היו יודעים למי הכוונה?!

והביאור בזה:

לכאורה יש מקום לומר, שעכשיו — לאחרי שכבר עברה הסכנה (כפי שנקרא כאן: "עמוירדזשענסי") — יכולה להיות כבר התיישבות ב"כלים", להתנהג בצורה חשובה ומכובדת ("סטאַטשנע"), לפי ה"פראָטאָקאָל" של המדינה; מינו אותך ל"משנה למלך" — נפח את עצמך ("בלאָז זיך אָן"), לבש מצנפת, ושב בראש, אבל למה לך להתעקש ולהכריז ולהודיע שהנך "יהודי"?!

ועל זה מסופר במגילה, שאע"פ שכבר נפטרו מהצרה, וכבר נעשה הנס, ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", וכבר הובטח למרדכי שזהו ענין שיהי' קיים ונצחי, "וזכרם לא יסוף מזרעם" — לא עלה על דעתו של מרדכי לשנות דבר מה חס ושלום בהנהגתו בתור "משנה למלך"; גם בזמן רגוע, מי הוא ה"משנה למלך" — "מרדכי היהודי"!

וכמדובר פעם בארוכה[48] — שלא כדעת אלו שעורכים חשבון מוטעה, שהנהגה כזו גורמת לידי הפסד;

זוהי הדרך היחידה שעל ידה יכולים להחזיק מעמד, ולהישאר "משנה למלך", כי, כאשר מתחילים לרדוף אחרי הגוי, הנה סוכ"ס נעשים "משרת" שלו...

והסימן לזה — בלשון המגילה[49] — "אם .. החילות לנפול לפניו .. נפול תפול לפניו", ומכלל הן, אתה שומע לאו.

---

47) אסתר ג, יג.

48) ראה שיחת פורים תש"כ סי"ג ואילך (תו"מ חכ"ז ע' 429 ואילך).

49) אסתר ו, יג.

וכללות ההנהגה בזה היא באופן שאינו צריך לחפש עצות משלו כו'; כבר ניתנו לו בתורה כל ההוראות כיצד עליו להתנהג כדי להצליח, ולא רק להצליח בעולם הבא, אלא גם להצליח בעולם הזה, ולא רק להצליח לישא חן בעיני בנ"י, להיות "דורש טוב לעמו"[50], אלא להצליח גם אצל גוים, להבדיל, להיות אצלם "משנה למלך".

— כיון שנמצא בגלות, ומשיח לא בא עדיין, אינו יכול להיות ה"מלך"; "מלך" — יהי' משיח, יבוא ויגאלנו; ולעת־עתה הנה הענין היותר נעלה בגשמיות שיכולים ליתן לו הוא — "משנה למלך", אבל, כיצד יקבלו אותו הגוים בתור "משנה למלך" — בשעה שמתנהג כמו "מרדכי היהודי".

יג. וכאמור כמ"פ — יש בזה עוד נקודה:

כאשר מתחבא ומכחיש את עובדת היותו יהודי — הרי זה פוגם באמינות שלו גם בתור "משנה למלך", כיון שסוכ"ס יתכחש גם לענינים שנוגעים להנהגת המלוכה; מי שמזייף בענין אחד — יזייף בענין נוסף. וסוכ"ס "יתפסו" שכאן החביא משהו, וכאן הוצרך לוותר ("פאַרבויגן") על דבר־מה, כיון שהתיירא שאם יעשה באופן כך, לא ישתלם לו...

ולכן, אפילו אחשורוש — שהי' מלך טיפש (כדברי הגמרא[51]) — מינה את מרדכי ל"משנה למלך" רק לאחרי שנוכח לדעת שאינו מתפעל ונשאר "מרדכי היהודי"; כאשר רואים שהוא אדם אמיתי, ועומד על שלו ("ער האַלט זיך באַ זיינס"), ואינו חוזר בו ממה שסוכם ("אָפּגערעדט איז אָפּגערעדט"), "מושבע ועומד מהר סיני"[52] — אזי ממנה אותו ל"משנה למלך".

יד. וזוהי ההוראה בתורה — כאמור כמ"פ שכל ענין בתורה הוא הוראה:

הדרך שיהי' קיום לבנ"י בין העמים היא — לא עי"ז שרודפים אחריהם, אלא אדרבה — עי"ז ש"איש יהודי הי' בשושן הבירה"; וכיצד מקבלים כבוד אפילו אצל גוים [אם כבר רוצים לקבל מהם כבוד] — כאשר ה"משנה למלך" הוא "מרדכי היהודי".

והנהגה זו מבטלת את כל הגזירות — עי"ז שיהודי מעורר בעצמו את הענין ד"עד דלא ידע", ומוסר זאת ל"מרדכי היהודי", שהוא ראש הסנהדרין[53], שהם סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו[54], ש"שכינה מדברת מתוך גרונו"[55], כך, שהוא מוסר זאת להקב"ה.

---

50) שם בסופה.
51) מגילה יב, א.
52) יומא עג, סע"ב. וש"נ.
53) ראה גם
54) רמב"ם הל' סנהדרין רפ"ד.
55) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

ואז נעשה "דורש טוב לעמו", וביחד עם זה, הרי הוא "משנה למלך", ואין סתירה בין הדברים, ואדרבה, הם מסייעים זל"ז.

ועי"ז ממשיכים שמחה כזו ששום ענין אין לו שליטה לשנותה (כפס"ד הרמב"ם הנ"ל[12]), ובאופן של "אורה ושמחה וששון ויקר", כפשוטו, וכל הפירושים בזה בדרשות חז"ל[6],

כן תהי' לנו, למטה מעשרה טפחים, בימי הפורים האלה, ובאופן שיומשך על כל השנה הבאה עלינו לטובה.

* * *

הוספה

א

ב"ה, כ' סיון תשי"ט
ברוקלין

מרת . . . תחי'

ברכה ושלום!

במענה למכתבה מי"ז סיון.

בעת רצון יזכירוה על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבה לטובה.

ובמ"ש שחיים כשרים הם קשים עד מאד, — הנה כל אחד מבני ישראל נכלל בהודעת חכמנו ז"ל, שבני ישראל הם מאמינים בני מאמינים בבורא עולם ומנהיגו שהוא עצם הטוב, והרי התוצאה הכי פשוטה והכי ראשונה מאמונה זו היא, שאי אפשר שחיים כשרים יהיו קשים, ובפרט שאי אפשר שיהיו קשים עד מאד, כיון שהחיים נתונים מהבורא והוא גם השליט היחידי בעולם ומלואו,

ידועות הקושיות על זה, שהרי עולם הזה הוא הקשה והרשעים גוברים בו, כמבואר בספר תניא קדישא לרבנו הזקן, אבל הדיוק בזה הוא עולם הזה בהווה ועולם הזה בכלל, ובהביא בחשבון אשר הנשמה נצחית היא וחיי אדם

א

בהודעת חכמנו ז"ל .. מאמינים בני מאמינים: **שבת צז, א.**
עולם הזה הוא הקשה .. תניא קדישא לרבנו הזקן: **פ"ו. פכ"ד.**

עלי אדמות הם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה וכו׳ והיו ימיו מאה ועשרים שנה, הרי זה בדוגמא של חבלי לידה או צער גידול בנים וכיו״ב, שבטבע האדם לקבלם בשמחה, אף שבעת מעשה בודאי הוא קשה, אבל בידעם שתמורת הצער החולף ועובר יבוא תענוג שלא בערך הן [בכמות] והן באיכות, וק״ל.

בברכה לבשו״ט

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א
מזכיר

ב

ב״ה, ט׳ אדר תש״כ
ברוקלין, נ.י.

לועד נשי ובנות חב״ד
סניף לוד,
ה׳ עליהן תחיינה

ברכה ושלום!

במענה למכתבן מא׳ אדר, ההצעה לסדר אצלכן תכנית עבודה במטרה לקרב ליהדות את הנשים מהחוגים השונים, נכונה במאד.

עבודה כזאת היא אמנם די אחראית, ולפעמים גם לא קלה. אבל כשעוסקים בזה בהתמסרות הדרושה הנובעת מתוך אהבת ישראל אמיתית, ובאופן מסודר, ברור הדבר אשר בעזהשי״ת מצליחים בזה. וקשה לתאר עד כמה גדולה היא זכותן של העוסקות בזה, הקיימת לעד.

ודאי הדבר אשר יש להתחשב בעובדה שקשה הדבר להפך בפעם אחת את אורחות חייהן של אלו הנשים שבסיבות שונות התרגלו בהנהגה שלא ע״פ תורתנו הק׳, ואשר דרושה סבלנות גדולה, ולפעמים גם יגיעה עצומה כדי לקרבן לאט לאט לקיים כל המצות מעשיות כיאות לבנות ישראל.

אבל יחד עם זה יש לזכור תמיד, ולא לשכוח, כי נשי ובנות חב״ד בהתעסקותן בהנ״ל צריכות להיות רק **משפיעות** ולא מושפעות. ואשר לכן עליהן

שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה: **תהלים צ**, יו״ד.
והיו ימיו מאה ועשרים שנה: **בראשית ו**, ג.

ב

מצילום האגרת.

להזהר שבהנהגת עצמן לא תוותרנה על שום דין ומנהג, גם אם נדמה להן שעי״ז תוכלנה להתקרב יותר לחברותיהן החדשות.

בטח תודענה מפעולותיהן הנ״ל ותוצאותיהן הטובות.

בברכת הצלחה

בשם כ״ק אדמו״ר שליט״א
א. קווינט, מזכיר

ג

ב״ה, ט״ז בשבט ה׳תשכ״א
ברוקלין, נ.י.

מר מרדכי שי׳ ניומן

שלום וברכה!

מכתבו מיום כ״ז טבת הגיעני ות״ח בעד מסרו פ״ש לאנ״ש שי׳.

ואחרון חביב, להודעתו שנכדתו הבכירה ענת בת עדה תחי׳ תגיע למצוות בראשית שבט. ובהכירי את כ׳ תקותי שנכדתו בטח מעריכה כדבעי שנוי זה בחיי׳, ובודאי גם יסבירו לה שאף על פי שהנוסח הוא ״עול מצוות״, והרי באמת כן צריך להיות כמו שהי׳ בשעת מתן תורה כשהקדימו נעשה לונשמע, אבל מתאים להוראת תורתנו תורת חיים ומצוותי׳ עליהן נאמר וחי בהם, הרי זהו הדרך היחידית להיות מאושר באמת לא רק לחיי עולם הבא אלא גם בעולם הזה כפשוטו. וכיון שמצווה המצוה הוא הבורא עולם ומנהיגו ויוצר האדם, הרי דעת לנבון נקל שיחד עם הציווי ניתן גם הכח להוציאו לפועל ואין הדבר תלוי אלא בתוקף הרצון. ואם בכל התקופות כך, על אחת כמה וכמה בתקופתנו, ובארץ אשר אפילו אומות העולם קוראים אותה ארץ הקדש, ובודאי אין הכוונה רק למצבות וקברים אלא שהחיים שם צריכים להיות מתאים לשם זה.

בכבוד ובברכה.

❀ ❀ ❀

ג

מר מרדכי שי׳ ניומן: **אגרת נוספת אליו — אג״ק חכ״ד אגרת ט׳שיא.**
כשהקדימו נעשה לונשמע: **שבת פח, א.**
עליהן נאמר וחי בהם: **אחרי יח, ה.**

לעילוי נשמת

האברך גבור חיל בצבא כ״ק אדמו״ר זי״ע

עסק במרץ גדול וזיכה הרבה יהודים ב„מבצע תפילין״

עסק בשקידה בלימוד התורה בכל עת מצוא

התמים **מנחם מענדל** ז״ל

אבערלאנדער

נפטר י״ז שבט, ה׳תשע״ב

ת. נ. צ. ב. ה.

❁

נדפס על ידי ולזכות הוריו

הרה״ת ר׳ **ברוך** וזוגתו מרת **בת־שבע ראכיל**

ולזכות אחיותיו ואחיו

חי׳ מושקא, נחמן, לאה גיטל, אליעזר,

שניאור זלמן וצבי מאיר

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

אבערלאנדער

שלוחי כ״ק אדמו״ר זי״ע במדינת הונגרי׳